

# Pessimismen breder ut sig

**Minskade tillväxtinvesteringar, reducerade personalstyrkor och en rekordnegativ syn på makroekonomin. Axholmens nya vd-studie förbereder ett turbulent 2020.**



Tomas Nilsson

22 januari 2020 06:00

Bistrare tider stundar – åtminstone om man lyssnar till studien *Svenska företags utmaningar och fokusområden*, som är gjord av konsultbolaget Axholmen och som släpptes nu i januari.

I den årliga undersökningen, som publicerades för första gången 2010, har totalt 187 vd:ar på svenska företag i en rad olika branscher och av olika storlekar svarat på frågor om deras syn på den ekonomiska utvecklingen. Den sammantagna bilden är tydlig. Drygt sju av tio av de deltagande vd:arna tror på ett försämrat makroekonomiskt läge globalt, i Europa och i Norden under 2020 jämfört med föregående år. Det är mer än dubbelt så många dysterkvistar som för två år sedan och den mest pessimistiska synen på det makroekonomiska klimatet som har uppmätts i studiens historia.

Milosz Tersmeden, vd och partner på Axholmen, säger att vd:arnas inställning påverkas av ett antal faktorer. Dels händelser i omvärlden i form av politiska oroshärdar som exempelvis Brexit och handelskonflikten mellan USA och Kina, dels den senaste tidens knackiga utveckling inom inte minst den tyska ekonomin, vilken fungerar som ett draglok för Europa. Men den faktor som väger tyngst är, förstås, vd:arnas djupa inblick i den egna branschens och verksamhetens situation.

Ett återkommande inslag sedan studiens start har varit att vd:arna generellt sett är mer positiva till den egna branschen än makroekonomin rent allmänt. Detta mönster kvarstår även i den aktuella undersökningen. Noterbart är dock att det för första gången i studiens tioåriga historia är fler vd:ar som tror på en negativ utveckling inom den egna branschen jämfört med de som tror på en positiv utveckling, definierat som ökad försäljnings- och vinsttillväxt. Sammanlagt 33 procent av de deltagande vd:arna tror på ett mer dystert 2020 för den egna branschen, vilket ska jämföras med att bara 18 procent tror att utvecklingen under innevarande år blir bättre än under det föregående.

– Det är ett tydligt trendbrott mot svaren i våra tidigare studier, säger Milosz Tersmeden.

Johan Javeus, chefsstrateg på SEB, säger att det är intressant och oroväckande att det är fler vd:ar i studien som tror att den egna branschen ska utvecklas sämre 2020 jämfört med i fjol.

– Ofta brukar sådana här undersökningar visa att vd:arna är mer oroliga för händelser i omvärlden som ligger utanför företagets domäner. Nu ser vi att en pessimism breder ut sig som inte enbart tycks kopplad till global oro utan också de egna affärerna.

Situationerna är olika i olika branscher. Bland de svarande vd:arna som är verksamma inom den tillverkande industrin är pessimismen särskilt framträdande. Där gör fler bedömningen att den senaste tidens utveckling i form av krympande orderstockar och minskad produktion kommer att tillta och förvärras under 2020. Hälften, alltså 50 procent, av de svarande vd:arna inom tillverkningsindustrin tror att branschen kommer att utvecklas sämre än under föregående år, vilket är en rekordnotering för studien och vilket ska jämföras med bara 5 procent inför 2014.

– Tillverkningsindustrin är en bra konjunkturindikator och enligt vår studie blir den först ut att drabbas av lågkonjunkturen, säger Milosz Tersmeden.

Johan Javeus är inte förvånad över det mer tungsinta stämningläget inom den svenska tillverkningsindustrin, eftersom den är starkt knuten till den globala utvecklingen.

– Tillverkningsindustrin internationellt och inte minst i Tyskland har det tufft och i slutändan brukar den svenska industrikonjunkturen vara ganska lik den tyska, säger han.

Det som ger skäl till oro är, enligt Johan Javeus, att större ekonomiska nedgångar ofta börjar i just industrin, vilket leder till ökad arbetslöshet och sedan i värsta fall en efterfrågeminskning i övriga ekonomin. Tillverkningsindustrin har på så sätt ledande egenskaper för ekonomin i stort.

– Mot den bakgrunden är det inte bra att studien visar en hög pessimism inom tillverkningsindustrin, säger han.

Även den konjunktur känsliga byggindustrin sticker i undersökningen ut som mer pessimistiskt lagd i nuläget. Där tror 38 procent av vd:arna att branschen kommer att utvecklas sämre än förra året medan resterande tror att läget blir oförändrat. Enligt studien är inte heller vd:arna inom den av digitaliseringen hårt ansatta parti- och detaljhandeln särskilt positiva; inom segmentet är det fler vd:ar som tror på en sämre än en bättre branschutveckling 2020. Det finns dock branscher där stämningen är mer uppsluppen. Drygt en tredjedel av vd:arna inom segmentet it, telekom och media tror att 2020 kommer att bli bättre än föregående år, samtidigt som en dryg femtedel är mer negativt inställda. Enligt Milosz Tersmeden kan en förklaring till siffrorna vara att många företag i denna bransch fortsätter att dra nytta av digitaliseringstrenden i samhället.

Ett annat segment som sticker ut i positiv bemärkelse är företagstjänster, innehållandes olika konsult- och bemanningsaktörer som gynnas när allt fler företag exempelvis går från en fast till en mer rörlig kostnadsbas. Inom det segmentet tror dubbelt så många vd:ar på en bättre än en sämre utveckling i år jämfört med förra året. Den minst negativt inställda branschen i årets studie är den mer konjunkturokänsliga fastighetssektorn. Där tror enbart 9 procent av vd:arna på en sämre utveckling i år medan en majoritet, 82 procent, väntar sig ett mer oförändrat läge på marknaden.

– Fastighetssektorn gynnas av de låga räntorna och de ser ut att stanna under de närmaste åren. Det är därmed logiskt att vd:arna inom den branschen ser på framtiden med en annan tillförsikt än de inom tillverkningsindustrin, säger Johan Javeus.

Studien har också ställt knäckfrågan: När kommer lågkonjunkturen? 37 procent av de svarande vd:arna tror att lågkonjunkturen inträffar redan i år, vilket är nästan dubbelt så många som i den förra undersökningen, när 19 procent trodde att lågkonjunkturen skulle inträffa 2019. Sju av tio vd:ar inom tillverkningsindustrin tror att ekonomin försämras och lågkonjunkturen inträffar under 2020, vilket ska jämföras med bara 18 procent av vd:arna inom fastighetssektorn.

Att allt fler företag förbereder sig inför en stundande ekonomisk nedgång märks även på deras investeringsplaner, som också har undersökts i studien. En majoritet av de svarande bolagen, 52 procent, kommer under året att accelerera sina kostnadsbesparingsinitiativ, medan bara 26 procent är inriktade på tillväxtinvesteringar. Här råder dock en tydlig skillnad mellan större och mindre verksamheter; de tidigare har ett tyngre fokus på kostnadsbesparingsåtgärder medan fler mindre aktörer investerar för tillväxt. En tänkbar förklaring till skillnaden är, enligt Milosz Tersmeden, att större bolag har mer komplexa operationella strukturer än mindre aktörer. Därför blir jättarnas anpassningar till minskad efterfrågan mer omfattande och tidskrävande.

– Mindre bolag kan vara mer agila operationellt och fortsätta att satsa på tillväxt, trots att man också på samma gång adresserar sin kostnadssida, säger han.

Att företagen har en mer dyster framtidstro återspeglar sig också i förekomsten av investeringsplaner överhuvudtaget. Sammanlagt 22 procent av de svarande bolagen planerar att minska sina investeringar 2020, vilket är den högsta siffran på flera år. Tillverkningsindustrin, liksom parti- och detaljhandeln, sticker ut som de minst investeringsvilliga branscherna i undersökningen. Situationen är dock en helt annan inom segmentet energi, råvaror och material där sex av tio vd:ar svarar att de planerar att investera mer under 2020 jämfört med föregående år. Johan Javeus säger att företagets fokus på minskade investeringar och ökade kostnadseffektiviseringar är naturligt givet de makroekonomiska omständigheterna.

– Vi har ett antal goda år bakom oss när prio ett har varit att expandera och investera för tillväxt. Nu har optimismen inför framtiden minskat, företagen blir då mer defensiva och är då i stället inriktade på att banta kostnadskostymen. Det är logiskt, säger han.

Företag kan minska sina kostnader på flera sätt och en inte ovanlig åtgärd är att reducera personalstyrkan. Av studien framgår att 23 procent av de svarande vd:arna förväntar sig en minskning av personalantalet under 2020, vilket är nästan dubbelt så många som för två år sedan. Strax över hälften av vd:arna inom tillverkningsindustrin förväntar sig att antalet anställda blir färre under året. Det är bland de högsta siffrorna i studiens tioåriga historia. Detta kan ställas mot att hela sju av tio vd:ar inom segmenten it, telekom och media respektive företagstjänster tror att personalstyrkan kommer att öka under 2020.

– Det är stora variationer mellan branscherna och vi ser att it, telekom och media och företagstjänster går mot strömmen i flera parametrar, inte bara i synen på utvecklingen i branschen utan också personalantalet. Det stora orosmolnet för dessa företag är dock att deras kunder vid en nedgång även kan kapa i inköpen av it- och konsulttjänster. Då kommer de att känna av lågkonjunkturen på ett annat sätt, säger Milosz Tersmeden.

Andelen företag som har en minskning av antalet anställda som högsta prioritet vid kostnadseffektiviseringar – det vill säga före andra sparåtgärder – har ökat kraftigt sedan den förra studien. Inför 2020 uppger 20 procent av företagen att de först och främst prioriterar en bantning av personalstyrkan för att kapa kostnader, vilket är en fördubbling jämfört med inför 2019. Också här ligger tillverkningsindustrin i toppen. Nästan hälften av de svarande vd:arna i det segmentet uppger att deras första prioritet vid kostnadsminskningar är att skära ned på personal.

Vd-studiens förhållandevis förstämnda syn på den ekonomiska utvecklingen bekräftas av rapporten *Konjunkturläget*, som släpptes av Konjunkturinstitutet i december 2019. I den framkom att den svenska ekonomin har klivit in i en avmattningsfas, vilket kommer att innebära lägre produktionsnivåer och högre arbetslöshet under de kommande åren.

– Vi har flera år av högkonjunktur bakom oss och såg att aktiviteten minskade under 2019, vilket var helt naturligt efter en lång period av tillväxt. Enligt våra beräkningar befinner vi oss inte i någon lågkonjunktur, men den ekonomiska aktiviteten kommer att vara svagare och vi kan vänta oss lägre tillväxt och högre arbetslöshet det närmaste året, säger Ylva Heden Westerdahl, prognoschef på Konjunkturinstitutet, till Affärsvärlden.

## STUDIEN

Axholmens vd-studie *Svenska företags utmaningar och fokusområden* i korthet:

I undersökningen svarar 187 vd:ar på svenska bolag på frågor om den ekonomiska utvecklingen. Bolag från en rad branscher deltar i studien, såsom energi, fastigheter, bygg, tillverkande industri, it och logistik. Hälften av bolagen är privatägda och en dryg fjärdedel är börsnoterade. Bolagens storlek varierar: de minsta omsätter runt 200 miljoner kronor, de största över 5 miljarder. Detta är den 10:e upplagan av studien som släpps en gång per år.

---

E-post: [redaktionen@affarsvarlden.se](mailto:redaktionen@affarsvarlden.se)

